

Pridobivanje temeljnih in poklicnih kompetenc od 2016 do 2019

TIPKOVNICA

Gradivo za interno uporabo

Oktober 2016

AVTOR: Belinda Lovrenčič
Gradivo ni lektorirano

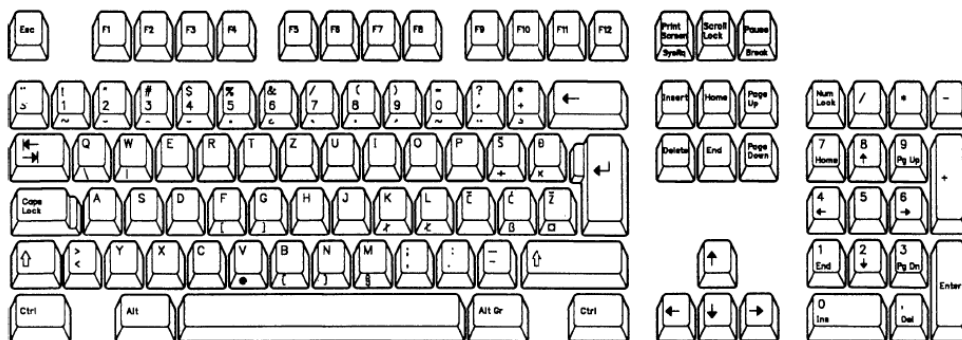
Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020, prednostne osi: 10. Znanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje za boljšo zaposljivost; prednostne naložbe: 10. 1. Krepitev enake dostopnosti vseživljenjskega učenja za vse starostne skupine v formalnem, neformalnem in priložnostnem okolju, izpopolnjevanje znanj, spretnosti in kompetenc delovne sile ter spodbujanje prožnih možnosti učenja, vključno prek poklicnega usmerjanja in validiranja pridobljenih kompetenc; specifičnega cilja: 10. 1. 1. Izboljšanje kompetenc manj vključenih v vseživljenjsko učenje.

STVARNO KAZALO

ČRKOVO-ŠTEVILČNI DEL TIPKOVNICE.....	3
Povratna tipka - Backspace tipka:.....	3
Tipka za novo vrstico oziroma vnos - Enter tipka:.....	3
Preklopni tipki - Shift tipki:.....	4
Kontrolna tipka - Ctrl tipka (control):	4
Alternativna tipka - Alt tipka (alternate):.....	4
Tipka za presledek (PRESLEDNICA)- Space tipka:.....	5
Preklopna tipka za velike črke - Caps Lock tipka:	5
Tabulatorska tipka - Tab tipka:	5
ŠTEVILČNI DEL TIPKOVNICE.....	5
Tipka za vklop številčne tipkovnice - Num Lock tipka:.....	5
Tipka za novo vrstico oziroma vnos - Enter tipka:.....	6
Posebna tipka za brisanje - "Del " tipka:.....	6
Tipke s števkami oziroma funkcijami.....	6
Funkcijski del tipkovnice.....	6
Ubežna tipka - Escape tipka:	6
Posebni del tipkovnice.....	7
Sistemska tipka - Prt Sc (print screen) tipka.....	7
Tipka za izklop pomika zaslona - Scroll Lock tipka:.....	7
Prekinitvena tipka - Pause in/ali Break tipka:.....	7
Vstavitvena tipka - Insert tipka:	7
Tipka za skok na začetek izpisa - Home tipka:.....	8
Tipka za pomik strani navzgor - Page Up tipka:.....	8
Tipka za pomik strani navzdol - Page Down tipka:	8
Tipka za skok na konec izpisa - End tipka:	8
Tipka za brisanje - Delete tipka:	8
LED kontrole	8
TIPKE, KI JIH UPORABLJAMO PRI UREJANJU BESEDILA (WORD)	9
Tipka Funkcija.....	9
SPLOŠNE BLIŽNJIČNE TIPKE:.....	10
NARAVNE MICROSOFTOVE BLIŽNJIČNE TIPKE:	12
BLIŽNJIČNE TIPKE V POGOVORNEM OKNU.....	12

Razporeditev tipk na računalniški tipkovnici mora ustrezati mednarodno dogovorjenim predpisom. Pomen posameznih tipk bomo, ločeno po posameznih delih tipkovnice, opisali v nadaljevanju.

ČRKOVNO-ŠTEVILČNI DEL TIPKOVNICE

Črkovno-številčni del tipkovnice je sestavljen iz črkovnega in številčnega dela. Tipke so na tem delu razporejene podobno kot na tipkovnici pisalnega stroja (najbolj pogosta je tako imenovana QWERTY oziroma QWERTZ tipkovnica). Smotno je, da je črkovni del tipkovnice prirejen slovenski abecedi, kot je to prikazano na sliki (žal boste hitro ugotovili, da v praksi ta zahteva pogosto ni uresničena).

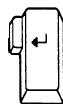
Črkovno-številčni del tipkovnice služi predvsem za vnos črk, števil, presledkov, pravopisnih in drugih znakov, ki so označeni na posameznih tipkah. Poleg tipk za vnos navedenih znakov so na tem delu tipkovnice tudi različne druge tipke, katerih pomen je naslednji:

Povratna tipka - Backspace tipka:

Z enkratnim pritiskom na to tipko lahko:

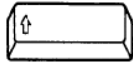
1. premaknemo kazalec za eno mesto v levo;
2. pobrišemo prvi znak, ki stoji levo od kazalca;
3. pobrišemo na zaslonu označeni tekst, grafiko ali drug objekt v celoti.

Tipka za novo vrstico oziroma vnos - Enter tipka:

Z enkratnim pritiskom na to tipko lahko:

1. premaknemo kazalec na začetek nove vrstice;
2. zaključimo vnos odstavka;
3. v pogovornih oknih s pritiskom na to tipko potrdimo določen izbor.

Preklopni tipki - Shift tipki:

S hkratnim pritiskom na eno od obeh SHIFT tipk in eno od črkovno-številčnih tipk lahko:

1. namesto male črke vnesemo veliko črko (Shift + h = H);
2. če sta na tipki dva znaka vnesemo zgornji znak označen na tipki (Shift + 5 = %);
3. če je z aplikacijo številčni del tipkovnice izključen (Num Lock), lahko s pritiskom na tipko SHIFT in ustrezno številko na številčnem delu tipkovnice vnašamo številke (Num Lock: Shift + 8 (številčni del tipkovnice) = 8).

Kontrolna tipka - Ctrl tipka (control):

Kontrolno tipko uporabljamo v kombinaciji z drugimi tipkami (po navadi v kombinaciji z eno od črkovnih ali funkcijskih tipk) za izvedbo določenega ukaza ali funkcije. Najprej pritisnemo kontrolno tipko in zatem eno ali dve drugi tipki, s čimer lahko:

1. aktiviramo določene kratke ukaze;
2. modificiramo druge aktivnosti.

Primeri (Windows aplikacije):

- Ctrl + X = izvede se ukaz Cut (izrežemo označeni del besedila ali sliko)
- Ctrl + C = izvede se ukaz Copy (prekopiramo označeni objekt v odložišče)
- Ctrl + V = izvede se ukaz Paste (prilepimo objekt iz odložišča v aplikacijo)

Alternativna tipka - Alt tipka (alternate):

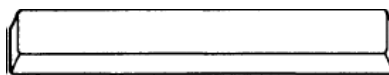
Alternativno tipko uporabljamo v kombinaciji z eno od drugih tipk. S hkratnim pritiskom na Alt tipko in eno od drugih tipk lahko:

1. aktiviramo kratke ukaze iz menija;
2. v nekaterih aplikacijah prekinemo dolgotrajne aktivnosti (npr. postopek tiskanja);
3. v kombinaciji s tipko Esc (Escape tipko) lahko v večopravilnem okolju prehajamo med različnimi aplikacijami.

Primeri (Windows Slikar in Word):

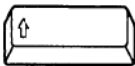
- Alt + F4 = Exit ali Close (zapremo aplikacijo)
- Alt + . = Stop Printing Command (prekinitev tiskanja)
- Alt + Esc = prehod iz Slikarja v Word ali obratno, če sta obe aplikaciji odprti

Tipka za presledek (PRESLEDNICA)- Space tipka:

Z enkratnim pritiskom na to tipko prestavimo kazalec za eno mesto v desno (nastane presledek).

Preklopna tipka za velike črke - Caps Lock tipka:

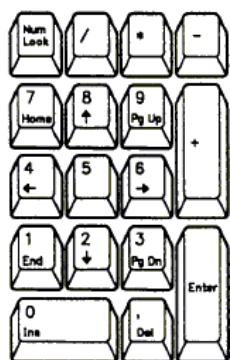
S pritiskom na to tipko preklapimo črkovni del tipkovnice na velike črke. Funkcija tipk s številkami in drugimi simboli ostane pri tem nespremenjena. Na to, ali so velike črke vklopljene ali ne, nas opozori lučka LED kontrole - Caps Lock.

Tabulatorska tipka - Tab tipka:

Z enkratnim pritiskom na to tipko premaknemo kazalec v vodoravni smeri v desno - do naslednjega tabulatorja (tab stop). V nekaterih aplikacijah premaknemo na ta način kazalec v naslednje polje za vnos podatkov, v kombinaciji s SHIFT tipko pa nazaj v predhodno polje.

ŠTEVILČNI DEL TIPKOVNICE

Številčni del tipkovnice sestavljajo: blok tipk s številkami (mednarodna desetiška tipkovnica), tipke s simboli za matematične operacije in troje funkcijskih tipk. Ob neaktivirani številčni tipkovnici (kar storimo s pritiskom na funkcijsko tipko Num Lock) prevzamejo nekatere numerične tipke določene krmilne funkcije, podobne tistim, ki jih imajo tipke na posebnem delu tipkovnice (predvsem krmiljenje kazalca in strani).

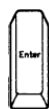
Po zunanjem videzu je ta del tipkovnice podoben tistim na preprostih žepnih kalkulatorjih.

Tipka za vklop številčne tipkovnice - Num Lock tipka:

S pritiskom na to tipko aktiviramo oziroma deaktiviramo številčno tipkovnico. Če je tipkovnica aktivna, lahko vnašamo numerične znake, ob izklopljeni številčni tipkovnici pa prevzamejo nekatere numerične tipke vlogo posebnih oziroma smernih tipk. Na to, ali je številčna tipkovnica vklopljena ali ne, nas opozori LED kontrola - Num Lock.

Tipke z znakom za matematične operacije so: tipka za deljenje (/), tipka za množenje (*), tipka za seštevanje (+) in tipka za odštevanje (-).

Tipka za novo vrstico oziroma vnos - Enter tipka:

Ta tipka ima podobno funkcijo kot Enter tipka na črkovnem delu tipkovnice. V pogovornih oknih s to tipko potrdimo vnos določenega ukaza. Pri nekaterih aplikacijah moramo pritisniti to tipko, če želimo vnesti določen podatek v neko posebno polje, namesto da bi to storili s tipko Enter na črkovnem delu tipkovnice.

Posebna tipka za brisanje - "Del " tipka:

Ta tipka ima pri aktivirani številčni tipkovnici podobno funkcijo kot Delete tipka na posebnem delu tipkovnice. Z njo lahko pobrišemo označene objekte (npr. del besedila); razlika od Delete tipke na posebnem delu tipkovnice je v tem, da s to tipko na mesto brisanja vstavimo hkrati znak za vejico (",").

Tipke s števkami oziroma funkcijami

Tipke s števkami imajo dvojen pomen: če je številčni del tipkovnice aktiven vnašamo z njimi na njih označene številke, če je numerični del tipkovnice izključen (sveti LED lučka pri Num Lock), pa prevzamejo posamezne tipke na njih označene funkcije. Tako je tipka za številko 7 hkrati tudi Home tipka, tipke za številke 2, 4, 6 in 8 so hkrati tudi smerne tipke, tipka za številko 9 je hkrati Page Up tipka, tipka za številko 1 je hkrati End tipka, tipka za številko 3 je hkrati Page Down tipka in tipka za številko 0 je hkrati tudi Insert tipka. Njihov pomen je opisan pri posebnem delu tipkovnice.

Funkcijski del tipkovnice

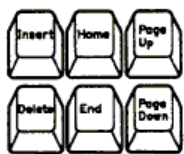
Funkcijski del tipkovnice ima več funkcijskih tipk (F1 do F12), s pomočjo katerih sprožimo določen ukaz ali krmilno funkcijo. Te tipke lahko po navadi uporabljamo v okviru različnih operacijskih sistemov, oziroma v MS-DOS, UNIX ali WINDOWS okolju. S pomočjo tako imenovanih MACRO ukazov lahko pomen posameznih tipk, v skladu s svojimi potrebami, definira uporabnik v okviru lastnih aplikacij tudi sam. Drugače povedano, pomen posameznih funkcijskih tipk je praviloma odvisen od operacijskega sistema oziroma od vsakokratne aplikacije.

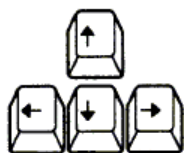
Ubežna tipka - Escape tipka:

Funkcija Esc tipke je odvisna od uporabniškega programa oziroma aplikacije. Pogosto jo uporabljamo za prikaz menijskih ukazov in za preklic ukazov ali funkcij. Uporabljamo jo tudi v kombinaciji z drugimi tipkami, na primer s tipko Alt (Alt + Esc).

Posebni del tipkovnice

Posebni del tipkovnice ima več tipk, s pomočjo katerih sprožimo določen ukaz ali krmilno funkcijo. Te tipke po navadi uporabljamo v okviru različnih operacijskih sistemov, na primer MS-DOS, UNIX ali WINDOWS sistemu, z različnim namenom. Skratka, pomen posameznih tipk na tem delu tipkovnice je podoben kot pri funkcijskem delu tipkovnice po navadi odvisen od operacijskega sistema in od vsakokratne aplikacije.

Sistemska tipka - Prt Sc (print screen) tipka:

S pritiskom na tipko Prt Sc pošljemo vse podatke, ki so tisti hip na zaslonu na tiskalnik, ki je priključen na prvi paralelni izhod LPT1; če je tiskalnik vključen, se slika zaslona tiska. V nekaterih primerih ukažemo tiskanje zaslona s kombinacijo tipk SHIFT + Prt Sc. V Windows okolju z uporabo te tipke sliko zaslona prekopiramo v odložišče (clipboard), tako da jo lahko kasneje prilepimo v izbrano aplikacijo (na primer v Slikar), kjer jo lahko tudi ustrezno obdelamo in/ali tiskamo.

Tipka za izklop pomika zaslona - Scroll Lock tipka:

Funkcija te tipke se spreminja od aplikacije do aplikacije. Z njo lahko reguliramo način pomika izpisa po zaslonu ("skroliranje"). Na to, ali je funkcija Scroll Lock vklopljena ali ne, nas opozori LED kontrola - Scroll Lock. Po navadi se pri vklopljeni Scroll Lock tipki med pregledovanjem zaslona premika kazalček, tekst pa miruje, medtem ko se pri izklopljeni funkciji premika tekst, kazalček pa miruje.

Prekinitvena tipka - Pause in/ali Break tipka:

S to tipko lahko v določenih primerih začasno prekinemo izvajanje programa, določenega ukaza ali funkcije. Odmor preključimo s pritiskom na katerokoli drugo tipko.

Podobna je tudi funkcija Break, ki jo aktiviramo s kombinacijo tipk Ctrl + Pause, vendar z njo trajno prekinemo izvajanje določene operacije in/ali programa (izstop iz programa); take prekinitve ne moremo preklicati.

Vstavitvena tipka - Insert tipka:

Če želimo v določen del teksta vstaviti dodatno besedilo, pritisnemo tipko Insert (vstavljeni znaki sproti odrivajo obstoječe znake; če tipka Insert ni aktivirana, novi znaki prekrijejo oziroma pobrišejo prejšnje znake).

Tipka za skok na začetek izpisa - Home tipka:

S pritiskom na to tipko se samodejno postavimo na začetno pozicijo izpisa - na zgornji levi del zaslona.

Tipka za pomik strani navzgor - Page Up tipka:

S pritiskom na to tipko se premaknemo v izpisu za eno stran navzgor.

Tipka za pomik strani navzdol - Page Down tipka:

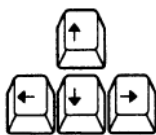
S pritiskom na to tipko se premaknemo v izpisu za eno stran navzdol.

Tipka za skok na konec izpisa - End tipka:

S pritiskom na to tipko se avtomatsko postavimo na konec izpisa.

Tipka za brisanje - Delete tipka:

S to tipko lahko pobrišemo označeni del besedila, grafiko ali drug objekt.

Smerne tipke (tipke s puščicami):

S temi štirimi tipkami lahko premikamo kazalček v navpični smeri navzgor in navzdol ter v vodoravni smeri levo in desno.

LED kontrole

(LED - Light Emitting Diode) so nameščene v zgornjem desnem vogalu tipkovnice. Kaj pomeni, če sveti posamezna kontrolna dioda, smo že povedali pri opisu posameznih delov tipkovnice. Delovanje LED kontrol lahko preverimo s pritiski na tipko Num Lock na številčni tipkovnici (sveti Num Lock dioda), s tipko Caps Lock na črkovni tipkovnici (sveti Caps Lock dioda) in s tipko Scroll Lock na posebnem delu tipkovnice (sveti Scroll Lock dioda). Vse navedene funkcije lahko aktiviramo in zatem deaktiviramo s ponovnim pritiskom na ustrezno tipko.

Tipka Funkcija

← za eno črko (znak) levo

→ za eno črko (znak) desno

↑ za eno vrstico gor

↓ za eno vrstico dol

Tab tabulatorski zamik - odstavek

Caps Lock - preklap med velikimi / malimi črkami

Shift - velika začetnica

Preslednica - Presledek

Backspace briše znake od kazalke levo

Enter - odpre novo vrstico

Insert - Preklap med prepisovalnim in vrvialnim načinom

Delete - briše na mestu kazalke desno

Home - skok na začetek vrste

End - skok na konec vrste

PgUp - en zaslon navzgor

PgDn - en zaslon navzdol

Na tipkovnici, ki običajno šteje 102 tipki (nekateri tudi več), imamo kar nekaj tipk, ki predstavljajo različne znake.

Oglejmo si za primer tipko s številko 1. Na njej imamo tri znake:

- številko ena (osnovni znaki) dobimo s pritiskom na tipko
- klicaj (zgornji znaki) dobimo, da držimo tipko SHIFT in pritisnemo tipko
- ~ tilde (spodnji znaki) dobimo, da držimo tipko Alt GR in pritisnemo tipko

CTRL+C (kopiraj)

CTRL+X (izreži)

CTRL+V (prilepi)

CTRL+Z (razveljavi)

DELETE (izbriši)

SHIFT+DELETE (trajno izbriši izbrani element, ne da ga postavi v koš)

CTRL med vlečenjem elementa (kopira izbrani element)

CTRL+SHIFT med vlečenjem elementa (ustvari bližnjico do izbranega elementa)

Tipka F2 (preimenuj izbrani element)

CTRL+PUŠČICA DESNO (premakni točko vstavljanja na začetek naslednje besede)

CTRL+PUŠČICA LEVO (premakni točko vstavljanja na začetek prejšnje besede)

CTRL+PUŠČICA DOL (premakni točko vstavljanja na začetek naslednjega odstavka)

CTRL+PUŠČICA GOR (premakni točko vstavljanja na začetek prejšnjega odstavka)

CTRL+SHIFT s katero koli puščično tipko (označi blok besedila)

SHIFT s katero koli puščično tipko (izberi več elementov v oknu ali na namizju ali izberi besedilo v dokumentu)

CTRL+A (izberi vse)

Tipka F3 (poišči mapo ali datoteko)

ALT+ENTER (ogled lastnosti izbranega elementa)

ALT+F4 (zapri aktivni element ali aktivni program)

ALT+ENTER (prikaži lastnosti izbranega predmeta)

ALT+SPACEBAR/PRESLEDNICA (odpri priročni meni za aktivno okno)

CTRL+F4 (zapri aktivne dokumente v programih, ki omogočajo, da imate hkrati odprtih več dokumentov)

ALT+TAB (preklopi med odprtimi elementi)

ALT+ESC (pomikanje po elementih v vrstnem redu, v katerem so bili elementi odprti)

Tipka F6 (pomikanje po elementih na zaslonu v oknu ali na namizju)

Tipka F4 (prikaz seznama naslovne vrstice v pogovornih oknih »Moj računalnik« ali »Raziskovalec«)

SHIFT+F10 (prikaz priročnega menija za izbrani element)

ALT+SPACEBAR/PRESLEDNICA (prikaz sistemskega menija za aktivno okno)

CTRL+ESC (prikaži meni »Start«)

ALT+podčrtana črka v imenu menija (prikaži ustrezni meni)

Podčrtana črka v ukazu imena v odprtem meniju (izvedi ustrezno dejanje)

Tipka F10 (aktiviraj menijsko vrstico v aktivnem programu)

PUŠČICA DESNO (odpri naslednji meni na desni strani ali odpri podmeni)

PUŠČICA LEVO (odpri naslednji meni na levi strani ali zapri podmeni)

Tipka F5 (posodobi aktivno okno)

BACKSPACE (ogled mape za eno raven navzgor v pogovornih oknih »Moj računalnik« ali »Raziskovalec«)

ESC (prekliči trenutno opravilo)

SHIFT, ko v pogon CD-ROM vstavite CD-ROM (prepreči samodejno predvajanja CD-ROM-a)

CTRL+SHIFT+ESC (odpri upravitelja opravil)

Logotip programa Windows (prikaži ali skrij meni »Start«)

Logotip programa Windows+BREAK (prikaži pogovorno okno Sistemske lastnosti)

Logotip programa Windows+D (prikaži namizje)

Logotip programa Windows+M (minimiraj vsa okna)

Logotip programa Windows+SHIFT+M (obnovi minimirana okna)

Logotip programa Windows+E (odpri pogovorno okno »Moj računalnik«)

Logotip programa Windows+F (poišči mapo ali datoteko)

CTRL+Logotip programa Windows+F (poišči računalnike)

Logotip programa Windows+F1 (prikaži pomoč za program Windows)

Logotip programa Windows+L (zakleni tipkovnico)

Logotip programa Windows+R (odpri pogovorno okno Zaženi)

Logotip programa Windows+U (odpri upravitelja pripomočkov)

BLIŽNJIČNE TIPKE V POGOVORNEM OKNU

CTRL+SHIFT+TAB (pomikanje nazaj po jezičkih)

TAB (pomikanje naprej po možnostih)

SHIFT+TAB (pomikanje nazaj po možnostih)

ALT+podčrtana črka (izvedi ustrezen ukaz ali izberi ustrezno možnost)

ENTER (izvedi ukaz za aktivno možnost ali gumb)

SPACEBAR/PRESLEDNICA (potrdi ali počisti potrditveno polje, če je aktivna možnost potrditveno polje)

Puščične tipke (izberi gumb, če je aktivna možnost skupina izbirnih gumbov)

Tipka F1 (prikaži pomoč)